

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/27926,Torunskie-Zaklady-Urzadzen-Okretowych-Towimor.html>
19.05.2024, 11:40

Toruńskie Zakłady Urządzeń Okrętowych Towimor

Hasło wydrukowane w **Tom III**

Toruńskie Zakłady Urządzeń Okrętowych Towimor, założone w 1905 przez Zarząd Wodny Miasta Torunia jako Warsztaty Remontowe małych rzecznych jednostek pływających. Od 1960 rozbudowa zakładu (formalnie utworzonego w 1963 zarządzeniem ministra przemysłu ciężkiego); 1962 dostarczenie pierwszych produktów; 1965 nadanie nazwy Towimor; od 1967 seryjna produkcja dla statków dalekomorskich, gł. dla polskich stoczni, od 1968 również za granicę. Podstawowy profil produkcji: wciągarki połowowe, ładunkowe i cumowniczo-kotwiczne, bomby przeładunkowe, żurawie pokładowe. Zatrudnienie: przed 1960 od 40 do 60 osób, w 1971 ok. 1 tys., w 1976 ok. 1,6 tys., w 1989 ok. 1,3 tys.

21 VIII 1980 w zakładzie rozpoczął się strajk, przew. 60-osobowego KS został Edward Strzyżewski; 30 VIII powstał MKS, 1 IX, po podpisaniu porozumienia z delegacją władz woj., przekształcony w MKZ w Toruniu z przew. E. Strzyżewskim. We IX 1980 wybrano Zakładowy [Komitet Założycielski](#) z przew. Adolfem Liebersbachem; wydawano „Serwis Informacyjny Komitetu Założycielskiego NSZZ «Solidarność» w Toruńskich Zakładach Urządzeń Okrętowych”. XI/XII 1980 wybrano KZ z przew. Romanem Sochowskim; wydawano „Biuletyn «Solidarność» Towimor. Komisja Zakładowa Niezależnych Samorządnych Związków Zawodowych w Toruńskich Zakładach Okrętowych Towimor”. Do „S” należało ok. 80% załogi. Zakład w MKZ, nast. ZR Toruń reprezentowali m.in. Helena Dulko, Zbigniew Iwanów (od VII 1981 wiceprzew. prezydium ZR), Wiesław Jankowski, Gerard Piechocki, Kazimierz Staniszewski. POP PZPR w Towimorze od X 1980 była zaangażowana w powstanie struktur poziomych, wydawała biuletyn „Odnowa”; przew. Z. Iwanów po usunięciu z partii został wybrany członkiem KZ. Z. Iwanów, Feliks Rybiński, K. Staniszewski, Marian Zięba byli współzałożycielami Komisji Konsultacyjno-Porozumiewawczej Organizacji Partyjnych w

Toruniu.

14 i 18 XII 1981 odbyły się krótkotrwałe protesty części załogi. W okresie stanu wojennego internowano 15 pracowników: Edward Borycki, Bernard Ciemielewski, Adam Dolata, H. Dulko, Z. Iwanów, W. Jankowski, Stanisław Kawałkowski, Tomasz Kluczyk, A. Liebersbach, G. Piechocki, Jacek Przybyłowski, Wiktor Przybyłowski, Janusz Różycki, Krzysztof Rzaniak, Zdzisław Studenny. 26 I 1982 Sąd Pomorskiego Okręgu Wojskowego w Bydgoszczy za kolportaż ulotek skazał pracowników zakładu Alfreda Chilareckiego, Wojciecha Kręciszewskiego, Mariana Wiesława Olszaka, Jadwigę Pietrusa, Romana Sochowskiego, Tadeusza Waśkiewicza na od 1,5 roku do 3 lat pozbawienia wolności; po rewizji SN wyroki skrócono; rodzinom skazanych pomagał m.in. A. Liebersbach organizując zbiórki pieniędzy wśród załogi. W III 1984 SB rozbiła siatkę kolporterów podziemnych pism w Towimorze (gł. „Toruński Informator «Solidarności»”); zatrzymano: Tadeusza Krzymińskiego, A. Liebersbacha, Edmunda Szarszewskiego, Witolda Sikorskiego; Stanisław Klein został oddany pod dozór milicyjny, a Wiesława Kopeć i Elżbieta Szarszewska odpowiadały z wolnej stopy (zatrzymano też 2 osoby z in. zakładów); w VIII 1984 umorzono postępowanie na mocy amnestii. 1984–1988 w Towimorze działała Rada Pracownicza, której przew. był Roman Krause, a jego z-cą członek podziemnej „S” Lesław Kortylewski; w 1988 przew. został członek „S” Bernard Ciemielewski.

17 IV 1989 w zakładzie powstał 18-osobowy Tymczasowy Komitet Założycielski „S” z przew. Włodzimierzem Romejko; wydawano „Biuletyn Członków i Sympatyków NSZZ «Solidarność» przy TZUO Towimor”. 15 VI 1989 przew. KZ został Waldemar Gutorski.

Po 1989 zakład przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, nast. w Towimor SA. Obok okrętowych urządzeń cumowniczo-kotwicznych i żurawi pokładowych rozszerzono profil produkcji o urządzenia offshore, maszyny i podzespoły dla przemysłu oraz usługi serwisowe. W 2014 zatrudnienie wynosiło ok. 500 pracowników, z czego 111 należało do „S” (w zakładzie działały 2 zw. zaw).

Towimor był rozpracowywany m.in. 1971–1976 przez KMIP MO w Toruniu, nast. Wydz. III KW MO w ramach SO krypt. Towimor,

1980–1981 przez Wydz. IIIA KW MO w ramach SOR krypt. Stocznia. Po 13 XII 1981 sieć podziemnych kolporterów „S” w zakładzie rozpracowywana m.in. przez Wydz. III KW MO w ramach SOR krypt. Hydra.

Krzysztof Biernacki|Przemysław Wójtowicz

[Region Toruń](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)